

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»

Кафедра образотворчого мистецтва

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з наукової роботи

Г. В. Музиченко

«22» грудня 2020 року

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ІСПИТУ

**ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 02 «КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО»
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 023 «ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО,
ДЕКОРАТИВНЕ МИСТЕЦТВО, РЕСТАВРАЦІЯ»
РІВЕНЬ ОСВІТИ: ТРЕТІЙ (ОСВІТНЬО-НАУКОВИЙ)
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬО-НАУКОВОГО СТУПЕНЮ:
ДОКТОР ФІЛОСОФІЇ**

Розроблено проектною групою у складі:

Тарасенко Ольга Андріївна, доктор мистецтвознавства, професор,
Університет Ушинського;

Носенко Анна Іванівна, кандидат мистецтвознавства, доцент, завідувач
кафедри образотворчого мистецтва, Університет Ушинського;

Басанець Лука Валерійович, старший викладач кафедри образотворчого
мистецтва, Університет Ушинського;

Маслова Тетяна Миколаївна, викладач кафедри образотворчого мистецтва,
Університет Ушинського.

Програму розглянуто на засіданні кафедри образотворчого мистецтва

Протокол від 08 грудня 2020 року № 6

Завідувач кафедри

образотворчого мистецтва А. І. Носенко

Схвалено науково-методичною комісією Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»

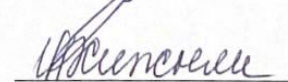
Протокол від 21 грудня 2020 року № 4

Голова науково-методичної комісії Т. Ю. Осипова

Учений секретар науково-
методичної комісії

 О. А. Галіцан

Завідувач відділу аспірантури
і докторантури

 І. А. Хижняк

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма орієнтована на підготовку до фахового вступного іспиту з галузі знань 02 «Культура і мистецтво» зі спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» для підготовки здобувачів вищої освіти за третім (освітньо-науковим) рівнем.

Зміст програми охоплює в повному обсязі основні знання з теорії та історії образотворчого та декоративного мистецтва України і світу, категорії, поняття, терміни мистецтвознавства і передбачає структурування і розподіл навчального матеріалу за такими основними розділами: «Методологія мистецтвознавства», «Морфологія мистецтва: розвиток видів і жанрів в умовах сучасного світового і українського соціально-культурного процесу», «Стилеутворення у контексті часу».

Здобувач повинен **знати:**

- основні поняття, категорії, терміни мистецтвознавства;
- основні методи мистецтвознавства;
- принципи побудови світу мистецтва: види, жанри та їх розвиток у контексті часу;

- класифікацію видів та жанрів мистецтва;
- періодизацію мистецтва;
- особливості змісту і форми історичних стилів, напрямків, течій;
- визначних представників історичних стилів, напрямків, течій;

вміти:

- володіти термінологією мистецтвознавства;
- залучати до аналізу художніх творів та мистецьких явищ основні методи мистецтвознавства;

- застосовувати компаративний метод (порівняльний аналіз) творів мистецтва;

- інтерпретувати зміст творів різних видів та жанрів образотворчого та декоративного мистецтва;

- виявляти особливості формально-стилістичного рішення творів різних видів та жанрів образотворчого та декоративного мистецтва;
- визначати стилістику творів різних видів та жанрів образотворчого та декоративного мистецтва відповідно до періодизації мистецтва;
- критично сприймати та аналізувати сучасні тенденції мистецтва України у полікультурному середовищі;
- опрацьовувати наукову літературу, працювати з документальними джерелами, on-line ресурсами.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК2. Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.

ЗК4. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

Спеціальні (фахові) компетентності спеціальності (СК)

СК1. Здатність переосмислювати базові знання, демонструвати розвинену творчу уяву, використовувати власну образноасоціативну мову при створенні художнього образу.

СК2. Здатність трактувати формотворчі мистецькі засоби як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства.

СК6. Здатність формувати мистецькі концепції на підставі проведення дослідження тих чи інших аспектів художньої творчості.

СК7. Володіння теоретичними і методичними засадами навчання та інтегрованими підходами до фахової підготовки художників образотворчого і декоративного мистецтва та реставраторів творів мистецтва, планування власної науковопедагогічної діяльності.

СК8. Здатність до використання сучасних інформаційнокомунікативних технологій в контексті проведення мистецтвознавчих та реставраційних досліджень.

СК10. Здатність до організації та проведення науково-дослідної роботи у різних аспектах (історичний, теоретичний, практичний).

СК11. Здатність до визначення ефективності та апробації сучасних теоретичних підходів та концепцій інтерпретації культурно-мистецьких феноменів і процесів.

СК12. Здатність володіти категоріальним апаратом, методологією сучасного мистецтвознавчого аналізу стилістичних течій та художніх творів; науковими принципами експертизи творів образотворчого мистецтва.

**ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ВСТУПНОГО ІСПИТУ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 023 «ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО,
ДЕКОРАТИВНЕ МИСТЕЦТВО, РЕСТАВРАЦІЯ»**

МОДУЛЬ 1. Методологія мистецтвознавства

Тема 1. Компаративістика як один з основних методів сучасного мистецтвознавства

Предмет мистецтвознавства. Основні методи мистецтвознавства. Компаративістика як один з основних методів сучасного мистецтвознавства. Теорія «Великого» і «малого» часу М. Бахтіна. Мистецтвознавчий художньо-стилістичний аналіз. Іконологія як засіб інтерпретації змістової основи творів образотворчого та декоративного мистецтва. Іконографія як метод аналізу форми в образотворчому та декоративному мистецтві. Допоміжні методи дослідження в сучасному мистецтвознавстві.

Тема 2. Діалог Схід-Захід у сучасному мистецтві України

Діалоги часів та культур в історичному та соціально-культурному контекстах. Поняття «діалогізм» у філософії та мистецтвознавстві. Аллюзії та ремінісценції в сучасному мистецтві України. Прояви впливу культури Сходу і Заходу у творчості сучасних митців України.

Тема 3. Архетипи і символи в індивідуальній міфотворчості сучасних митців

Поняття «архетип», «символ», «міф», «міфологічне мислення». Архетипічні мотиви і образи у творах митців України та Європи. Символізм як принцип змісто-утворення та формо-утворення у творчості вітчизняних художників. Творчість митців «фольклорного» напрямку. Індивідуальний міф митців рубежу ХХ – ХХІ століть.

МОДУЛЬ 2. Морфологія мистецтва: розвиток видів і жанрів в умовах сучасного світового і українського соціально-культурного процесу

Тема 4. Тематична композиція живопису України в контексті світового мистецтва

Тематична композиція як жанр образотворчого мистецтва. Видатні майстри сучасного живопису, що працюють в жанрі тематичної картини. Основні теми творів, художньо-стилістичний аналіз. Відмінність картинної та етюдної форми втілення. Засоби побудови простору в картині.

Тема 5. Портретні образи в мистецтві України: традиції і новації.

Портрет як жанр образотворчого мистецтва. Типологія портрету. Знані майстри портретного жанру в історії європейського та українського мистецтва. Ритуальна роль портрету в історичному дискурсі. Особливості побудови композиції парадного портрету. Автопортрет як жанр образотворчого мистецтва. Символізм у портретному жанрі.

Тема 6. Пейзажний жанр сучасного українського та світового мистецтва: традиції і новітні пошуки

Пейзаж як жанр образотворчого мистецтва. Виникнення та розвиток пейзажу як самостійного жанру образотворчого мистецтва. Типологія пейзажу. Еволюція зображення простору: знак, що визначає навколишній простір – пейзаж-фон – пейзаж-середовище. Засоби побудови простору в пейзажі. Види перспективи. Пейзаж-етюд і пейзаж-картина: відмінні риси. Знані майстри пейзажу в історії європейського та українського мистецтва.

Пленер як метод створення пейзажу. Майстри пейзажу Одеської мистецької школи.

Тема 7. Монументальне мистецтво Одеси і сучасні світові тенденції синтезу мистецтв

Поняття «монументальне» та «станкове» мистецтво. Монументальність як якість зображення. Монументальні розписи і мозаїки в мистецтві Одеси. Монументальна та монументально-декоративна скульптура Одеси. Тематика монументальних творів одеських митців. Особливості формального рішення творів монументального живопису, міської скульптури. Роль архітектурного середовища у створенні художнього образу в монументальній скульптурі. Мурали в «інтер'єрі» міста. Синтез мистецтв.

Тема 8. Роль декоративного мистецтва у створенні новітніх змісту і художньої форми мистецтва України

Поняття «декоративне мистецтво», «декоративність», «декор», «традиція». Звернення до витоків народного декоративного мистецтва як засіб самоідентифікації етносу в сучасному процесі глобалізації і уніфікації. Роль орнаменту як засобу збереження та передачі архетипічних мотивів і образів. Наслідування традиціям і стилізація в сучасному декоративному мистецтві. Декоративний живопис. Монументально-декоративне мистецтво. Декоративно-прикладне мистецтво.

МОДУЛЬ 3. Стилеутворення у контексті часу

Тема 9. Стилїстика Українського бароко в контексті світового мистецтва: живопис, скульптура, архітектура

Бароко як історичний стиль. Феномен українського бароко, стилістичні особливості. Українська ікона XVII – XVIII століть. Парсуна. Скульптура бароко. Барокова архітектура на теренах України.

Тема 10. Одеська мистецька школа: особливості в контексті європейської культури

Одеська мистецька школа: історичні та соціально-культурні аспекти розвитку. Товариство південно-руських художників, пересувні художні виставки, «Салони Іздебського»: як визначні чинники у формуванні Одеської мистецької школи. Художня освіта в Одесі. Мистецтво «суворого стилю» в Одесі. Авангардні течії в мистецтві Одеси другої половини ХХ століття. Основні напрямки розвитку сучасного одеського мистецтва. Пленер в мистецтві Одеси.

Тема 11. Мистецтво українського авангарду в контексті проблематики сучасного мистецтва

Поняття «авангард», «модернізм». Визначні постаті українського авангарду. Роль стародавнього сакрального мистецтва на формування змісту і форми творів митців авангарду. Експерименти зі змістом і формою у творчості українських майстрів. Модерне мистецтво Одеси.

Тема 12. Полістилізм у створенні нової виражальної мови сучасного мистецтва: можливості створення сучасної «моделі світу» засобами образотворчого і декоративного мистецтва

Полістилізм як естетичний і формотворчий принцип сучасної культури. Поняття «полістилізм», «еклектика», «стилізація». Тенденції деконструювання постмодернізму і відновлення «забутих» загальнолюдських змістових основ after-постмодернізму. Неоміфологізм у творчості сучасних митців. Втілення сучасної «моделі світу» засобами образотворчого і декоративного мистецтва.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90–100)	Здобувач має ґрунтовні знання про основні поняття, категорії, терміни мистецтвознавства, основні методи мистецтвознавства. На високому рівні знає принципи побудови світу мистецтва: види, жанри та їх розвиток у контексті часу. Вільно орієнтується у класифікації видів та жанрів мистецтва, періодизації мистецтва. На високому

	<p>рівні визначає особливості змісту і форми історичних стилів, напрямків, течій, відмінно знає визначних представників історичних стилів, напрямків, течій.</p> <p>Усні відповіді повні, логічні й обґрунтовані.</p> <p>На високому рівні вміє: володіти термінологією мистецтвознавства, залучати до аналізу художніх творів та мистецьких явищ основні методи мистецтвознавства, застосовувати компаративний метод (порівняльний аналіз) творів мистецтва, інтерпретувати зміст творів різних видів та жанрів образотворчого та декоративного мистецтва, виявляти особливості формально-стилістичного рішення творів різних видів та жанрів образотворчого та декоративного мистецтва, визначати стилістику творів різних видів та жанрів образотворчого та декоративного мистецтва відповідно до періодизації мистецтва, критично сприймати та аналізувати сучасні тенденції мистецтва України у полікультурному середовищі. Здатен на високому рівні опрацьовувати наукову літературу, працювати з документальними джерелами, on-line ресурсами, виявляє творчий підхід.</p>
<p>Добре (71–89)</p>	<p>Здобувач має достатні знання про основні поняття, категорії, терміни мистецтвознавства, основні методи мистецтвознавства. На достатньому рівні знає принципи побудови світу мистецтва: види, жанри та їх розвиток у контексті часу. Достатньо вільно орієнтується у класифікації видів та жанрів мистецтва, періодизації мистецтва. На доброму рівні визначає особливості змісту і форми історичних стилів, напрямків, течій, відмінно знає визначних представників історичних стилів, напрямків, течій.</p>

	<p>Усні відповіді повні, логічні, проте іноді бракує більш значущого обґрунтування.</p> <p>На достатньому рівні вміє: володіти термінологією мистецтвознавства, залучати до аналізу художніх творів та мистецьких явищ основні методи мистецтвознавства, застосовувати компаративний метод (порівняльний аналіз) творів мистецтва, інтерпретувати зміст творів різних видів та жанрів образотворчого та декоративного мистецтва, виявляти особливості формально-стилістичного рішення творів різних видів та жанрів образотворчого та декоративного мистецтва, визначати стилістику творів різних видів та жанрів образотворчого та декоративного мистецтва відповідно до періодизації мистецтва, критично сприймати та аналізувати сучасні тенденції мистецтва України у полікультурному середовищі. Має достатні вміння в опрацюванні наукової літератури та у роботі з документальними джерелами, on-line ресурсами.</p> <p>У цілому вміє узагальнювати наукові знання, аналізувати матеріал відповідно до сучасних мистецтвознавчих методів, але потребує незначної допомоги.</p>
Задовільно (51–70)	<p>Здобувач має задовільні знання про основні поняття, категорії, терміни мистецтвознавства, основні методи мистецтвознавства. На задовільному рівні знає принципи побудови світу мистецтва: види, жанри та їх розвиток у контексті часу. Припускається значних помилок у класифікації видів та жанрів мистецтва, періодизації мистецтва. З помилками визначає особливості змісту і форми історичних стилів, напрямків, течій, на задовільному рівні знає визначних представників історичних стилів, напрямків, течій.</p>

	<p>Усні відповіді неповні, не достатньо обґрунтовані.</p> <p>На задовільному рівні вміє: володіти термінологією мистецтвознавства, залучати до аналізу художніх творів та мистецьких явищ основні методи мистецтвознавства. Здобувачу із певними труднощами дається застосування компаративного методу (порівняльного аналізу) творів мистецтва, інтерпретування змісту творів різних видів та жанрів образотворчого та декоративного мистецтва, виявлення особливості формально-стилістичного рішення творів різних видів та жанрів образотворчого та декоративного мистецтва. На задовільному рівні здатен визначати стилістику творів різних видів та жанрів образотворчого та декоративного мистецтва відповідно до періодизації мистецтва. Не виявляє здатності критично сприймати та аналізувати сучасні тенденції мистецтва України у полікультурному середовищі. Загалом розуміє як використовувати науковий досвід провідних вчених, проте не має достатнього вміння в опрацюванні наукової літератури та у роботі з документальними джерелами. Використання on-line ресурсів викликає труднощі.</p>
<p>Незадовільно (0-50)</p>	<p>Здобувач має фрагментарні знання про основні поняття, категорії, терміни мистецтвознавства, основні методи мистецтвознавства, принципи побудови світу мистецтва: види, жанри та їх розвиток у контексті часу. Припускається грубих помилок у класифікації видів та жанрів мистецтва, періодизації мистецтва. Викликає значні труднощі визначення особливостей змісту і форми історичних стилів, напрямків, течій. Не володіє знаннями</p>

щодо визначних представників історичних стилів, напрямків, течій.

Усні відповіді неповні, фрагментарні, не обґрунтовані.

Здобувач проявляє незадовільний рівень **вмінь**: володіти термінологією мистецтвознавства, залучати до аналізу художніх творів та мистецьких явищ основні методи мистецтвознавства. Здобувач не вміє застосовувати компаративний метод аналізу творів мистецтва, не здатен інтерпретувати зміст творів різних видів та жанрів образотворчого та декоративного мистецтва, виявляти особливості формально-стилістичного рішення творів різних видів та жанрів образотворчого та декоративного мистецтва. Припускається грубих помилок у визначенні стилістики творів різних видів та жанрів образотворчого та декоративного мистецтва відповідно до періодизації мистецтва. Не виявляє здатності критично сприймати та аналізувати сучасні тенденції мистецтва України у полікультурному середовищі.

Не розуміє й не усвідомлює як використовувати науковий досвід провідних вчених. Не вміє опрацьовувати наукову літературу, працювати з цифровими наукометричними базами даних, on-line ресурсами.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

Освоєння спадщини світового мистецтва у сучасному художньому процесі

1. Аверинцев С.С. София–Логос. Словарь. К.: Дух и Литера, 2001.
2. Алпатов М.В. Этюды по всеобщей истории искусств. М.: Советский художник, 1979.
3. Аполлон. Изобразительное и декоративное искусство. Архитектура: Терминологический словарь Под общ. ред. А.М. Кантора М.: Эллис Лак, 1997.
4. Бенуа А.Н. Истории живописи всех времен и народов. СПб: Издательский дом «Нева», 2003.
5. Вишпер Б.Р. Статьи об искусстве. М.: Искусство, 1970.
6. Власов В.Г. Новый энциклопедический словарь изобразительного искусства. В 10 т. СПб.: ЛИТА, 2006-12.
7. Габричевский А.Г. Морфология искусства. М.: Аграф, 2002.
8. Дмитриева М.С. Синергетика в науке и наука языком синергетики: сб. статей. О.: Астропринт, 2005
9. Дмитриева Н. А. Краткая история искусства. М.: Б. в. 1990
10. Доброклонский М. В., Чубова А. П. (под ред.) История искусства зарубежных стран. М.: Изобраз. Искусство, 1980, 1981.
11. Левчук Л. Т. Історія світової культури. Культурні регіони: навч. посіб. К.: Либідь, 1997
12. Лозовий В. О. (за ред.) Основи художньої культури: навч. посіб. ч.1. Х.: Основа, 1977
13. Миропольська Н. Є. Художня культура світу. навч. посіб. К.: Вища шк., 2001.
14. Панофский Э. Ренессанс и «ренессансы» в искусстве Запада. М.: Искусство, 1998.
15. Полевой В.М. Двадцатый век. Изобразительное искусство и архитектура стран и народов мира. М.: Советский художник, 1989.
16. Раушенбах Б. К проблеме пространства в живописи // Вопросы искусствознания' 4/94. М.: Издание Гос. института искусствознания, 1994.

17. Ревалд Дж. История импрессионизма. Л.: Искусство, 1959.
18. Ревалд Дж. Постимпрессионизм. Л., М.: Искусство, 1962.
19. Руднев В. Словарь культуры XX века. М.: Аграф, 1997.
20. Сапего И.Г. Предмет и форма. Роль восприятия материальной среды художником в создании пластической формы. М.: Сов. Художник, 1984.
21. Сарабьянов Д.В. История русского искусства второй половины XIX века: Курс лекций. М.: Изд-во МГУ, 1989.
22. Сарабьянов Д.В. История русского искусства конца XIX – начала XX века. М.: Галарт, 2001.
23. Сарабьянов Д.В. Русская живопись XIX века среди европейских школ. М.: Советский художник, 1980.
24. Тарасенко О. А. Мистерии модернизма. Наследие Древней Руси в живописи модерна и авангарда. О.: Абрикос, 2004
25. Тарасенко О.А. Авангард и древнерусское искусство. (Казимир Малевич) // Искусство авангарда – язык мирового общения. Уфа, 1993. – С.150 – 175.
26. Тарасенко О.А. Духовное наследие язычества и православия Древней Руси в живописи авангарда. Монографія. ПДПУ ім. К.Д. Ушинського. Одеса, 1996.
27. Тарасенко О.А. Методичні вказівки з курсу “Історія образотворчого мистецтва” для студентів художньо–графічного факультет. Одеса: ПДПУ. 1999.
28. Тарасенко О.А. Генетические источники живописи авангарда // Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського. Одеса, 1999. – Випуск 10.
29. Тарасенко О.А. Традиції Київської Русі в живопису українського авангарду початку XX ст. // Вісник Львівської академії мистецтв. Спецвипуск. Мистецька школа напередодні III тисячоліття. Львів, 1999.
30. Шип С.В. Введение в теорию художественных стилей. Одесса : Науковець, 2015.

Методологія наукових досліджень (мистецтвознавство)

31. Бакушинский А.В. Линейная перспектива в искусстве и зрительном восприятии реального пространства // Бакушинский А.В. Исследования и статьи. М.: Советский художник, 1981.
32. Прокофьев В.Н. Монументальное и станковое: К вопросу о содержательной основе понятий // Прокофьев В.Н. Об искусстве и искусствоведении. Статьи разных лет. М.: Советский художник, 1985. С.252 – 259.
33. Сапего И.Г. Предмет и форма. Роль восприятия материальной среды художником в создании пластической формы. М.: Сов. Художник, 1984.
34. Сарабьянов Д.В. Некоторые методологические вопросы искусствоведения в ситуации исторического рубежа // Вопросы искусствоведения'1-2/95. М.: Издание Гос. института искусствоведения, 1995. С. 5 – 15
35. Бердяев Н.А. Смысл творчества. Опыт оправдания человека. Харьков: Фолио; М.: ООО «Издательство АСТ», 2002.
36. Панофский Э. Смысл и толкование изобразительного искусства. С-Пб.: Гуманитарное агентство «Академический проект», 1999.

Допоміжна

1. Бауэр В., Дюмотц И, Головин С. Энциклопедия символов: Пер. с немец. М.: Крон-Пресс, 1998. 502 с.
2. Мифологический словарь / Е.М.Мелетинский. М.: Сов. энциклопедия, 1990, – 672 с.
3. Мифы народов мира: Энциклопедия: В 2 т. / С.А. Токарев и др. – М.: Сов. энциклопедия, 1980-1982.
4. Топоров В.Н. Миф. Ритуал. Символ. Образ: Исследования в области мифопоэтического. Избранное. М., 1995.
5. Носенко А.І. Пленер в образотворчому мистецтві Одеси другої половини ХХ - початку ХХІ століття. Дисертація на здобуття наук. ст. кандидата мистецтвознавства. Одеса, Харків, 2006.

6. Носенко А.І. Природа як гармонізуючий чинник у формуванні духовної особистості К.К. Костанді // Українська академія мистецтва. Науковий збірник. Випуск 12. К.: Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури, 2005. С. 333 – 341.
7. Носенко А.И. Светоносный образ юга Юрия Егорова // Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті: Збірка наук. праць. Харків: ХДАДМ. № 4,5/2005. С. 118 – 124.
8. Носенко А.И. Путь к световому единству: к проблеме пленэра и импрессионизма в живописи Одессы // Музичне мистецтво і культура. Науковий вісник Одеської державної академії ім. А.В. Нежданової. Вип. 6. Кн. 1. Одеса: Друкарський дім, 2005. С. 210 – 218.
9. Носенко А.І. Кириак Костанді. Драматургія протиставлень // Образотворче мистецтво. 2009. № 1. К. : Академпрес. С. 10 – 12.
10. Носенко А. Тенденції імпресіонізму в одеській живописній школі // Українське мистецтвознавство: матеріали, дослідження, рецензії: Збірник наук. праць / Національна академія наук України, Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського. К., 2009. Вип. 9. С. 299 – 308.
11. Абрамов В.А. В.В. Кандинский в художественной жизни Одессы. Документы. Материалы. Одесса: Издательство «Глас», 1995. 66 с.
12. Адольф Иванович Лоза. Выставка произведений. Живопись, графика / Автор вступ. ст. и сост. Е.М. Голубовский. Одесса: Облполиграфиздат, 1981. 36 с.
13. Адольф Иванович Лоза, Заслуженный художник Украины. Живопис. Каталог выставки творів / Автор вступ. ст. О.К. Федорук; упорядник Т.В. Басанець. К.: Поліграф книга, 1993. 24 с.
14. Альбин Гавдзинский. Живопись. Каталог выставки / Вступ. ст. О.А. Тарасенко. Одесса: Книжная фабрика, 1998. 21 с.

15. Альбин Станиславович Гавдзинский. Каталог выставки / Авт. вступ. ст. и сост. кат. А.Н. Шистер. Одесса: Одесская городская типография, 1974. 44с.
16. Асеева Н. Импресіонізм в українському образотворчому мистецтві та його зв'язки з іншими напрямками і течіями кінця ХІХ – початку ХХ століття // Мистецтвознавство. ІV Міжнародний конгрес україністів. Доповіді та повідомлення. Одеса-Київ: Видавництво Асоціації етнологів, 2001. С. 24 – 31.
17. Афанасьев В. Петро Олександрович Нілус. К.: Мистецтво. 1963. 48 с.
18. Афанасьев В.А. Майстри пензля: Нариси про одеських художників К.К. Костанді, П.О. Нілуса, Б.В. Едуардса, Г.О. Ладиженського, М.Д. Кузнецова. Одеса: Кн. видавництво, 1960. 103 с.
19. Афанасьев В.А. Товариство південноросійських художників. К.: Держвидав. образотворч. мистецтва і муз. літ. УРСР, 1961. 130 с. : іл.
20. Барковская О.М. Товарищество южнорусских художников. Библиографический указатель. Вып. 1. Одесса: Ротапринт ОГНБ им. М. Горького. 132 с.
21. Дина Михайловна Фрумина: Каталог выставки / Вступ. ст. Т. Михайличенко. Одесса: Инга, 2002. 54 с.
22. Издебский В.А. Грядущий город // Салон 2. Международная художественная выставка: Каталог. Одесса, 1911. Цит. по: Лущик С.З. Одесские «Салоны Издебского» и их создатель. – Одесса: Студия «Негоциант», 2005. 325 с. С. 236 – 242.
23. Изобразительное искусство Одессы. Живопись. Графика. Скульптура: Альбом / Авт. сост. и вступ. ст. В.Д. Власов. М.: Советский художник, 1981. 184 с.
24. Кириак Константинович Костанди // Мастера искусства об искусстве. Избранные отрывки из писем, дневников, речей и трактатов в семи томах. Под ред. А.А. Губера, А.А. Федорова-Давыдова, И.Л. Маца, В.Н. Гращенкова. М.: Искусство, 1969. Т. 7. С. 515 – 518.

25. Кириак Костанди и художники-греки в Одессе / Сост. О.М. Барковская, Л.А. Еремина, Т.В. Щурова. Одесса: Друк, 2002. 204с.
26. Костянтин Ломикін. Альбом / Авт. вступ. ст. Я.А. Галкер. К.: Мистецтво, 1974.
27. Костянтин Ломикін. Альбом / Авт.-упоряд. Г.Л. Коновалов. К.: Мистецтво, 1985. 118 с.: іл.
28. Кохрихт Ф. Скоро отправляемся // Слово. 1997. 28 ноября.
29. Криштопенко В.В. Одесский художественный музей: Путеводитель. Одесса: Маяк, 1989. 64 с.
30. Михайло Тодоров. Альбом. Вибрані твори художника / Автор сост. Н.О. Снарская. – К.: Мистецтво, 1978.
31. Савченко В.В. Юрий Егоров: видение моря и маринистики // Материалы научно-практических конференций 1999–2004 гг. «Творческое наследие семьи Рерихов в свете мировой культуры» Одесса: Астропринт, 2005. С.189 – 198.
32. Тарасенко О.А. Сергей Белик. Метафизика натюрморта. Музей западного и восточного искусства. Одесса, 2010. Текст, типологические ряды, концепция дизайна, аэрофотосъёмка. Монография. 48 с.
33. Тарасенко О.А. Вільний політ. Про життя та творчість одеського художника, голови Одеського відділення Спілки художників України Адольфа Лози // Українська культура. К., 1999. №1. С. 22 – 23.
34. Тарасенко О.А. Мистецтво Одеси на межі ХХ – ХХІ століть // Одеська обласна організація Національної спілки художників України. – Одеса: ГРАФІК ПЛЮС, 2006. 176 с. С. 6 – 15.
35. Тарасенко О.А. Народний художник України Адольф Лоза // Народний художник України Адольф Лоза. Каталог. Одеса АЛЬМА–ПРЕСС, 2000. 80 с.
36. Тарасенко О.А. Одеська організація Національної спілки художників України 1991–2001 // Національна спілка художників України. К.: НСХУ, 2002. С. 112 – 115.

37. Тарасенко О.А. Орест Владимирович Слешинский. Живопись. Графика. Каталог выставки Одесский художественный музей. Одесса: Облполиграфиздат, 1981. 32 с.
38. Тарасенко О.А. Человек и море в живописи Юрия Егорова // Искусство. М.: Искусство, 1985. №1. С. 21 – 24.
39. Тарасенко О.А., Тарасенко А.А. Собрание живописи Одессы Людмилы Викторовны Ивановой. Вторая половина XX века. К.: Альма-Пресс, 2004. 168с.: ил.
40. Товарищество южнорусских художников: Биобиблиогр. справочник: В 2-х ч. / Сост.: В.А. Афанасьев, О.М. Барковская; Одес. гос. науч. б-ка им. М.Горького. О.: Друк, 2000. 302 с.
41. Чорний квадрат над Чорним морем: Матеріали до історії авангардного мистецтва Одеси. XX ст.: Зб. / Одес. держ. наук. Б-ка ім.. М. Горького; Упоряд: Є.М. Голубовський, Ф.Д. Кохріхт, Т.В. Щурова; Відп. ред. О.Ф. Ботушанська. Одеса: Друк, 2001. 264 с.
42. Шистер А. Кириак Константинович Костанди. Л.: Художник РСФСР, 1975. 136 с.

Інформаційні ресурси

Одеська національна наукова бібліотека (м. Одеса, вул. Пастера, буд. 13)

<http://odnb.odessa.ua/>

Бібліотека ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса, вул. Старопортофранківська, буд. 36). <https://library.pdpu.edu.ua/>